

Het perfecte huwelijk

Anna Ekberg

Het perfecte huwelijk

Je hebt geen idee wie ze echt is –
en waar ze toe in staat is

Vertaald uit het Deens door Lammie Post-Oostenbrink

ISBN 978-90-225-9941-9
ISBN 978-94-023-2147-0 (e-book)
ISBN 978-90-528-6603-1 (audio)
NUR 330

Oorspronkelijke titel: *Kærlighed for voksne*
Vertaling: Lammie Post-Oostenbrink
Omslagontwerp: Buro Blikgoed
Omslagbeeld: © Arcangel / Karina Vegas
Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2017 Anna Ekberg en J/P Politikens Hus A/S, in overeenstemming met
Politiken Literary Agency
© 2023 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk,
fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

I

ALS DE MEREL ZINGT

Het huwelijk is de enige oorlog waarbij je met de vijand slaapt.

Woody Allen

‘Fucking bitch,’ fluistert Christian terwijl hij door de druppels op de zijspiegel van de bus kijkt of hij zijn vrouw al ziet. De harde zomerregen dringt door het dichte loof, sleept takjes en bladeren mee die op het dak en de voorruit van de bus vallen. Christian wil de ruitenwissers aanzetten om de blaadjes te verwijderen, maar ziet er toch van af. De kans bestaat dat de beweging haar opvalt, dat ze de bestelbus ziet. Komt ze er daar aan? Aan het begin van de straat, niet meer dan een zwarte stip tussen de bladeren. Het lijkt op haar, de manier waarop ze loopt: snel, agressief, vindt hij.

Christian haalt een keer diep adem en doet zijn ogen dicht, denkt aan alles wat er verkeerd is gegaan, de vele dwaalwegen die hij in zijn leven heeft ingeslagen, de verkeerde beslissingen. Het lot zouden sommigen het noemen. Christian gelooft niet in het lot. Hij is een rationeel man. Het leven bestaat uit keuzes en consequenties. Maar wie had kunnen voorspellen dat hij op een dag hier zou eindigen? Dat hij ’s avonds in een bestelbus zou zitten, wachtend op zijn vrouw, beschut door de duisternis en de regen, als een roofdier in het hoge gras op de savanne.

‘Geen keuze,’ fluistert hij twee keer tegen zichzelf. Er zit niemand bij hem in de bestelbus, alleen hij en zijn geweten. Hij heeft geen keuzes. Als hij nu niet ingrijpt, maakt ze zijn leven kapot.

Christian doet zijn ogen open, Leonora is inmiddels groter dan een stip in de zijspiegel, ze is een persoon, zijn vrouw, een vrouw in beweging. Ze is nog een flink eind bij de bus vandaan, maar hij verbeeldt zich dat hij haar kan horen, haar ademhaling, haar harde uitademingen. *Geluid*. Geluid was het eerste wat ze gemeen hadden. Akoestiek. Ze vertelde hem over geluid toen ze elkaar twintig jaar geleden voor het eerst zagen op het conservatorium in Aarhus. Hij was pas begonnen als aannemer en had de opdracht gekregen om het conservatorium te verbouwen. Leonora zat namens de studenten in het bouwcomité dat ervoor moest zorgen dat de wensen van iedereen in de concertzaal werden verwerkt.

Ze vertelde hem over haar absolute gehoor, de gave om instinctief een toon te herkennen. Een zeldzaam talent, en niet iets wat per definitie hoorde bij het cliché ‘opgegroeid zijn in een huis met een piano’. Leonora kwam van Mors, was dochter van een alleenstaande moeder die in het ziekenhuis werkte, die vooral nachtdiensten draaide omdat ze dan beter verdiende, onder andere om Leonora’s vioolprivélessen te kunnen betalen. De akoestiek in een concertzaal was belangrijker dan al het andere, legde ze uit. Ze zaten in een rommelig kantoor. Eerst waren ze alleen, Christian was te vroeg voor de afspraak. Algauw dook de rest van het comité op, maar Christian herinnerde zich nauwelijks meer iets van hen, al voerden die anderen vooral het woord. Overal op het conservatorium klonken tonen, gezang, notenbalken die van voor naar achter en van achter naar voor werden gespeeld. Zelfs in het kantoor drong de muziek naar binnen, onder hen speelde iemand piano, gepassioneerd, vurig, en boven hen was een student bezig met een aria uit een voor Christian onbekende opera.

Er moest met duizend dingen rekening gehouden worden en er waren bijzondere wensen die met het beschikbare budget niet allemaal konden worden gehonoreerd. Vooral de wens voor een nieuw en stofvrij ventilatiesysteem was onrealistisch, maar Christian schreef het op en gaf commentaar. Hij ving haar blik, die van Leonora, zoals ze erbij zat terwijl ze peinzend op een potlood beet. Ze zei niet zo veel tijdens de vergadering, zat Christian vooral te bestuderen. Een beetje zoals iemand een onbekend en exotisch dier in de dierentuin bestudeert. Absoluut niet ongeïnteresseerd, maar tegelijk twijfelend over wat hij precies was. Pas tegen het einde deed ze haar mond open, vertelde hem dat de akoestiek kon worden vergeleken met een schilderij. Zelfs de kleinste veranderingen konden de beleving radicaal veranderen.

‘Ik snap het,’ had Christian gezegd. Toen glimlachte ze, oprecht. Christian bleef achter haar lopen tijdens de rondleiding, waaraan ook de rector van de school deelnam, een oudere, ietwat onverzorgde man die naar sigaren rook en Deens sprak met een Zweeds accent.

Hun aannemersbedrijf was destijds nog relatief nieuw. Naast Christian en zijn broer Peter waren er een paar bouwtechnici en een onbetrouwbare boekhouddame werkzaam. Ze hadden een oud pakhuis in de haven gehuurd. ’s Winters stonden er ijsbloemetjes op het dunne enkele glas. Als het op zijn koudst was, moesten ze de oude kachel met de slechte trek gebruiken. Als de wind uit het oosten kwam, konden ze

haast niet van de rook afkomen, omdat die in plaats van naar buiten het kantoor in werd geblazen. Maar ze waren vindingrijk, ontdekten dat de rook weg kon als ze een raam op het westen op een kiertje lieten staan als de oostenwind op zijn hardst waaide. Er stond een oud, roestig anker op de vloer, minstens vijfhonderd kilo zwaar, vermoedelijk van een veerboot of een vrachtschip. Elke keer dat Christian vond dat het wel weg kon, hield iets hem tegen. Omdat het lastig was? Of vanwege al het andere wat hij in het oude anker zag? De droom, de wereld die Peter en hij zouden ontdekken, veroveren.

Even klinkt het alsof het harder begint te regenen, en anders komt het doordat het beukenloof bezwijkt onder het gewicht van het water. De donkergroene bladeren landen op de voorruit. Christian tuurt naar haar door de achteruitkijkspiegel. Hoe ver is ze nog van hem verwijderd? Een paar honderd meter? Christian heeft niet lang de tijd om het moeilijkste besluit te nemen. Het is haar schuld, zegt hij tegen zichzelf. Zij heeft hem hiertoe gedreven, het hoefde niet zo te eindigen, met die dreigementen om elkaar kapot te maken. Hij knijpt hard in het stuur, ziet hoe het bloed langzaam uit zijn knokkels verdwijnt, die bijna wit worden. Hij probeert te focussen, zich te concentreren. Hij moet de auto op het juiste moment starten. Haar van achteren naderen. En dan gas erop.

De regen zal hem helpen. En de muziek in haar oren. Altijd muziek. Net als toen. Op een van hun eerste afspraakjes speelde ze een stuk voor hem op de viool. Hij moest de akoestiek van de zaal horen, legde ze uit. Ze waren met zijn tweeën, hij ziet het weer zo helder voor zich, misschien is het de laatste wanhopige poging van zijn onderbewuste om hem tegen te houden. Hij zat op een harde houten bank in het midden van de oude, lege concertzaal, zij zat op een kruk met drie poten op het podium met een geconcentreerde, sensitieve uitdrukking in de bijna gesloten ogen, een Franse vlecht in haar haar, hij kwam er later achter dat die zo werd genoemd.

Christian had het gevoel dat Leonora niet behoorde tot hetzelfde geslacht als het handjevol meisjes dat verdwaald leek te zijn op de Ibs in Aarhus, waar hij een opleiding tot metselaar had gevolgd. Leonora was eerder als een derde geslacht of een compleet nieuw ras, niet zoals andere mensen, lichter, etherisch, half mens, half lucht. Christian had geen idee wat ze speelde, hij luisterde in die tijd eigenlijk alleen naar popmuziek die hij op de radio hoorde als hij rondreed in de tweedehands HiAce-bedrijfsbus. Hij bevond zich op een heel andere plek dan zij. Hij

had budgetten in zijn hoofd, hoe zijn broer en hij het fundament in hun leven konden bouwen, geld verdienen, vechten voor opdrachten. En voor hem zat een jonge vrouw tonen uit haar viool tevoorschijn te toveren, iets treurigs, een melodie die Christian deed denken aan een tv-serie die hij als kind had gezien, *De koerier van de tsaar*, Rusland, het lot, mensen die van elkaar houden maar elkaar niet krijgen. Dat zei hij niet tegen Leonora, hij speelde een uitwedstrijd, voelde zich dom, vroeg alleen wat ze had gespeeld, waarop ze antwoordde dat het Tsjaikovski was. Of Christian van hem had gehoord?

Christian laat het stuur los, wrijft over zijn gezicht, voelt dat zijn handpalmen zweterig zijn, de angst, de haat. Nu loopt ze langs, maar ze ziet niets, ze is in zichzelf gekeerd, zoals alleen Leonora dat kan zijn. Dat is goed, denkt hij. Dat maakt het eenvoudiger. Op dit moment is ze geen mens. Dit is niet Leonora, dit is niet de vrouw met wie hij al meer dan twintig jaar getrouwd is, de moeder van zijn enige kind. Dit is iets anders, een vijand, een bedreiging.

Hij probeerde de beelden te negeren. De eerste kus, hij wachtte zo lang, hij was zo bang dat ze hem niet wilde. De eerste keer dat ze vreeën in haar studentenkamer in een koud herenhuis met uitzicht op de domkerk. Een beeld duikt op, het moment dat ze haar zwarte coltrui over haar hoofd uittrok en hij haar borsten zag. De volgende dag, het was winter, werden ze wakker en het was ijskoud in de flat. In de badkamer stond een ouderwetse badkuip op leeuwenpoten. Ze vulden die met warm water en gingen er samen in zitten om het weer warm te krijgen. Hij begreep niet waarom ze hem wilde hebben, was vaak ontzettend jaloers op de mannen met wie ze studeerde. Maar Leonora wilde hém, geen concurrent van de studie, niet iemand van de toneelschool of een van de jonge studenten journalistiek die in dezelfde cafés in het centrum van de stad rondhingen.

Bijzonder langzaam realiseerde Christian zich wat ze in hem zag, misschien zag Christian eigenlijk ook zichzelf dankzij Leonora? Hij had een volwassenheid over zich die zijn leeftijdsgenoten niet bezaten. Iets solides, hij was niet egocentrisch zoals de anderen met wie ze wel eens uitging. Christian wilde iets betekenen voor anderen. Voor Leonora. En voor hun zoon. Christian herinnert zich zijn geboorte. Op weg naar huis in de auto, toen Johan in de maxicosi op de achterbank lag te slapen en Leonora die uitdrukking in haar ogen had die alleen vrouwen hebben die net zijn bevallen: compleet uitgeput en zielsgelukkig tegelijk.

Hij laat de koppeling opkomen. Doet de koplampen niet aan. Ze loopt twintig meter voor hem. Misschien dertig, de regen en de duisternis en de donkere bladeren op de ruit maakten het lastig dat goed in te schatten. Hij durft nog steeds de ruitenwissers niet aan te zetten. De regen heeft de bosgrond tot leven gewekt, de modder stroomt over de weg, zwarte strepen in de duisternis. Ze heeft hem niet gehoord. De muziek in haar oren helpt hem een handje. Niets aan haar looppas duidt erop dat ze het gevaar in de gaten heeft.

‘Je vraagt er zelf om,’ fluistert hij, deze keer iets luider, de woorden moeten hem energie geven, er moet geluid klinken om iets naars te doen, net als bij soldaten in een oorlog, een aanvalskreet.

De voet op het gaspedaal. Hard. Hij voelt hoe de auto vooruit schiet, dwingt zichzelf te kijken. Heeft veel meer zin om zijn ogen te sluiten, maar dat gaat niet. Hij moet het zien. Er zeker van zijn dat hij haar raakt. Ze komt dichterbij, haar rug, de bladeren op de ruit.

Het laatste beeld voor het gebeurt: de paardenstaart zwaait in de regen van de ene kant naar de andere, ritmisch, dan is hij er, het is te laat om zich nog te bedenken.

Het gaat zo snel. Hij raakt haar hard in haar rug, ze wordt tegen de ruit gekwakt, haar hoofd eerst, er gaat iets kapot, dan is ze weer weg. Hij remt hard, is even bang dat de bestelbus in de slip zal raken. Hij krijgt de bus weer onder controle, blijft even zitten, kijkt naar buiten. Een kapotte voorruit. Daar had hij geen rekening mee gehouden, hij had verwacht dat ze onder hem zou verdwijnen, niet dat ze over hem heen zou vliegen. Leonora’s bloed heeft het ronde patroon in de kapotte voorruit van kleur voorzien – een rood spinnenweb. Het bloed loopt over de ruit naar beneden, zigzagt langs de bladeren. Verderop: een onverwachte getuige van zijn misdaad. Een volwassen hert, in de duisternis en de regen en tussen de bomen lijkt het enorme gewei een vreemde radiozender, iets wat het verschrikkelijke nieuws over Christians misdaad aan de hele wereld wil doorgeven. Hou daarmee op, beheers je, denkt hij, zijn blik glijdt naar de zijspiegel. Hij ziet haar pas als hij de autolampen aandoet. Dáár. Ze licht op in het rode schijnsel van de achterlampen, die kleur geven aan het vreselijke schouwspel. Ze ligt op straat, op haar rug, haar benen in een heel vreemde hoek, een vaatdoek die verfrommeld op het aanrecht ligt. Ze beweegt. Het is lastig te zien in het donker, maar hij weet het zeker. Ze steekt een hand in de lucht, ze wuift om hulp, hij kan haar horen, een schorre schreeuw, het klinkt als

een ziek dier. Hij sluit zijn ogen, kan zijn hart horen, het enige waaraan hij denkt is die hand in de lucht. Die moet weg. Al het andere is niet relevant. Hij schakelt. Doet zijn ogen weer open. Rijdt achteruit, houdt haar via de zijspiegel in de gaten, haar hand, haar geschreeuw. Dan raakt hij haar, er gaat een rilling door de bestelbus, heftiger dan de eerste keer, de auto slipt.

Duisternis. Het geluid van regen op het dak. Christian doet zijn ogen open. Het hert is verdwenen.

‘Waarom vertel je me dit nu, pap?’ Josefine kan haar ergernis niet verbergen, al die gruwelijke details, hoe ze die arme vrouw aantroffen, met haar halve hoofd geplet, bijna onherkenbaar. ‘Oude politieanekdotes? Moet dat echt vandaag?’ vraagt ze. Ze kijkt om zich heen in het strandcafeetje. De enige andere aanwezigen zijn de eigenaar en een Duits stel met kinderen.

‘Weet ik veel,’ zegt Holger. ‘Het is gewoon een zaak die me bezighoudt.’

‘Zoals al die andere honderd zaken?’

‘Deze heeft iets bijzonders.’ Holger schuift onrustig heen en weer. Nu hij met zijn volwassen dochter voor het eerst in jaren in het café zit, is dit misschien een slecht gespreksonderwerp.

Hij schraapt zijn keel. ‘Ik durf te beweren dat ik zo langzamerhand wel het een en ander heb gezien en gehoord. Maar ik heb nog nooit meegemaakt dat een man zijn echtgenote tijdens het hardlopen overhoop rijdt,’ zegt hij als rechtvaardiging voor zijn verhaal.

De Duitsers verlaten het café en ze blijven alleen achter met de eigenaar. Holger kan zijn eigen ademhaling horen, een beetje moeizaam, zoals met zo veel dingen sinds hij de zeventig is gepasseerd. Hij kijkt uit het raam naar de duinen en de parkeerplaats, de grijze hemel en de twee Duitse kinderen die naar het water rennen. Holger weet het best. Josefine heeft nooit interesse getoond voor zijn werk. Hij had zoons moeten krijgen. Zijn werk laat Josefine en haar jongere zusje volledig koud. Zelfs de gruwelijkste moordzaken konden hun interesse niet opwekken. Ze heeft anderhalf jaar Indiase talen en culturen gestudeerd op de universiteit, hield ermee op, begon met een studie publieke gezondheid, stopte daar na zes maanden ook mee. Toen ze aan haar opleiding tot fysiotherapeut begon, hebben Holger en Karen drie jaar in de zenuwen gezeten. Het was zo’n beetje de laatste kans om een opleiding af te ronden, dat wisten ze. Maar eindelijk had ze haar roeping gevonden. Iets waarbij ze haar interesse voor het lichaam en het fysieke met bepaalde

theorieën kon onderbouwen. Nu werkt ze in de kinderrevalidatie, kinderen die na een ziekte of een ongeluk nieuwe manieren moeten ontdekken om te bewegen, maar het is ook meer dan dat: ze moeten hun leven terugvinden. Zo heeft ze het aan Holger uitgelegd en dat klinkt erg logisch, vindt hij.

Met Isabella ligt het iets lastiger, ze is in haar moeders voetsporen getreden, alleen zonder succes. Na een studie aan de academie voor beeldende kunsten, voor Holger de moeilijkste jaren, verdient ze nu een hongerloonje bij een of ander poppentheater in Kongens Have in Kopenhagen. 's Winters, als er geen poppentheatervoorstellingen in het park zijn, naait ze kostuums voor een klein theater, maar ze verdient belabberd, het is een armetierig theater. Holger is naar een paar voorstellingen geweest waarvoor Isabella hem had uitgenodigd, het was allemaal erg merkwaardig. Óf Holger was te slim, óf hij was te dom, in elk geval begreep hij er vrij weinig van.

Misschien ligt het ook aan de namen dat de appels zo ver van de stamboom zijn gevallen. Holger wilde de meisje Dorthé en Henriëtte noemen. Daar ging Karen niet mee akkoord. Als hij zijn zin had gekregen, zijn poot stijf had gehouden, had er nu een Dorthé tegenover hem gezeten in plaats van een Josefina. Zou Dorthé agent zijn geworden? In elk geval zou ze niet linksgeoriënteerd zijn, schreeuwend rood en anti-autoritair, alleen de zwaksten in de samenleving verdienen Josefines respect en liefde.

'Ik hoorde gewoon zo veel over wat jullie deden,' zegt Holger schouderophalend. 'Toen je publieke gezondheid studeerde. Je moeder en ik hebben toen een hele maand alleen maar op noten en visolie geleefd. Weet je dat nog? Je basische periode.'

Josefine glimlacht, ze zou op haar moeder lijken als het niet allemaal zo alternatief moest zijn, haar haar zwartgeverfd, een tatoeage van de aarde in haar nek, niet bijzonder groot en ja, ja, ongetwijfeld kunstig getatoeëerd, maar iedereen weet toch wel waar Zuid-Amerika ligt in verhouding tot Noord-Amerika? Er is geen reden om daarmee in je nek te koop te lopen. Josefina had uitgelegd dat het iets met mondiaal bewustzijn te maken had, dat we onszelf eraan moeten herinneren, elke dag, steeds weer, dat we een geheel vormen, dat we de wereld alleen kunnen redden als we onszelf zien als een deel van de aarde.

'Je bent toch niet beledigd, hoop ik?'

'Ik ben niet beledigd,' zegt hij en hij kijkt naar zijn stok die tegen de

tafel rust. In het begin was het lastig met die stok. Het symbool van de ouderdom. Holger vond dat hij leek op de dikke, oude man uit de Tuborg-reclame die uitgeput en snakkend naar een glas bier tegen een hek leunt. Hij zou eigenlijk nu best een biertje lusten. Het is een van de dingen die hij zichzelf na zijn pensioen gunt, om een borreltje of een sterk biertje bij de lunch te nemen, misschien een combinatie van die twee. Het is de snelste weg naar een middagslaapje, om de dag in te korten.

‘Is ze gestorven?’ vraagt Josefine terwijl ze uit het raam kijkt, een vlugge blik naar de parkeerplaats, de Duitsers en hun kinderen, de enige toeristen op deze zaterdag in augustus. Het is geen strandweer, ze hadden nog wel zon beloofd.

Holger schudt zijn hoofd. ‘Of ze is gestorven? Natuurlijk is ze gestorven. Hij zette de auto in de achteruit en reed over haar heen, zomaar, op een nacht in Roms Hule.’

‘Roms watte?’

‘Roms Hule, een oude weg door het bos,’ zegt Holger, en hij vertelt over het dorpje Roum dat diep in het Deense oerbos lag. Roum werd weggevaagd tijdens de pest, iedereen stierf, het dorp is tot de grond toe afgebrand om te voorkomen dat de ziekte zich verder verspreidde.

‘Na verloop van tijd werd “Roum” Rom, en de weg heeft nog steeds die naam en heeft overigens altijd “dood” betekend,’ zegt Holger. ‘Niet alleen een arme vrouw die aan het hardlopen was heeft daar haar leven verloren. Poolse rovers teisterden de omgeving in vroeger tijden, de bewoners van Vejle werden het zo beu dat ze de rovers ving en ze ont-hoofden, drieëntwintig in totaal. De schedels metselden ze in de kerkmuur, waar ze tot op de dag van vandaag nog in zitten.’

‘Tot zover het toekeren van de andere wang,’ zegt Josefine.

‘Ja, de andere wang. Dat deed Christian die avond ook niet. Dat is op Roms Hule nooit nodig geweest. Het is de dodenweg.’

‘Ik zal nooit over Roms Hule rijden,’ zegt ze. Ze legt even haar hand op die van hem alsof die zojuist was overreden. ‘Zit het je nog steeds dwars, pap? Begin je er daarom over?’

‘Ja. Het zit me absoluut nog dwars. We konden het namelijk niet bewijzen.’ Holger laat zijn stem zakken. Hij praat zo zachtjes dat het lijkt of hij een gedachte hardop uitspreekt. Hij praat inmiddels met zichzelf. In het begin, ongeveer een jaar geleden, stond dat hem tegen. Een oude, gepensioneerde agent die mompelend alleen door zijn driekamerhuurflat in de Badstuegade schuifelt en zaken langsloopt die onopgelost

zijn gebleven. Het is zielig, vindt hij. Het is in de verste verte niet de ouderdom zoals hij zich die had voorgesteld toen hij Karen nog had. De televisie die nu constant aanstaat, een poging om de stilte buiten te houden. Natuurprogramma's over de andere kant van de aarde, schildpaden op de Galapagoseilanden, zoutwaterkrokodillen in Zuidoost-Azië.

Hij is ook aangekomen, is niet goed in eten koken. Er zijn tegenwoordig zo veel goede kant-en-klaarmaaltijden in de supermarkt te krijgen. Lasagne en gehaktballen in kerriesaus en zo'n Indiaas kipgerecht dat heerlijk smaakt, maar zwaar op de maag ligt. Hij durft Josefine niet te vertellen waarvan hij leeft, houdt vol dat hij gedroogde vijgen en de zurige olijven eet die ze altijd voor hem meeneemt. Zorgt ervoor dat hij de bewijzen heeft verwijderd voor ze weer langskomt, hij is voor alles een oude rechercheur. Ze kijkt achterdochtig naar zijn buik en begrijpt niet hoe die er nog zit nu hij leeft van gevallen vruchten uit het Middellandse Zeegebied, zoals je volgens haar moet doen. Maar de porties in de supermarkt zijn aan de kleine kant, en hij koopt er altijd twee, vooral als het om gehaktballen in kerriesaus gaat. Dan kan de kassière ook niet aan hem zien dat hij weduwnaar is en zich een beetje eenzaam voelt.

Holger schraapt zijn keel, probeert niet af te dwalen nu hij in het café zit met zijn dochter. Nu moet hij proberen zijn aandacht hier te houden. Hij ziet haar al zo weinig.

'De eerste dagen in elke zaak zijn de belangrijkste,' zegt hij. Hij kan het niet laten, misschien zitten er alleen nog oude anekdotes in hem.

'Logisch,' zegt Josefine. 'Net als op tv.'

'Net als op tv?' Holger schudt zijn hoofd. 'Niets is net zoals op tv. Op tv hebben de moordenaars altijd een absurd verleden als soldaat of draaieurcrimineel. In het echte leven vermoorden mensen voor het eerst in hun leven iemand en de meesten hebben een doodgewoon verleden.'

'Oké. Rustig aan. Ik probeer het gewoon te begrijpen. Waarom je... of waarom jullie het niet konden oplossen.'

'Hij was te slim. En ik was te langzaam.'

'Je moet jezelf niet zo pijnigen, pap.' Josefine klopt op zijn hand. 'Denk aan al die mensen die je achter de tralies hebt gezet, in plaats van aan iedereen bij wie dat niet is gelukt.'

Hij ontmoet haar blik en weet niet of hij het prettig vindt wat hij daarin leest. Het medelijden in haar ogen. Maar ze kan dat niet verhullen. Hij is een man die leeft in het verleden.

‘Maakt niet uit. Anekdoten van een oude man, zoals je al zei.’ Hij haalt zijn schouders op. ‘Maar misschien valt er iets te leren van mijn anekdoten. Heb je daar al eens aan gedacht? Je bent niet de enige die iets voor de wereld wilde betekenen.’

Josefine glimlacht. Nu lijkt ze op haar moeder, al probeert ze op allerlei andere dingen te lijken. Iets in de glimlach en de wenkbrauwen die volgen. Als de glimlach zich verspreidt, gaan de wenkbrauwen omhoog en krijgt ze een vriendelijk gezicht. Mild, een gezicht dat weigert zich er door de wereldproblemen onder te laten krijgen. Net als Karen.

Ze had sinds de jaren zestig in de theaterwereld gewerkt. Een periode waarin het Aarhus Theater een enorme verandering doormaakte. Het theater was niet langer een plek waar nette burgers op een saaie doorde-weekse avond als het enige zaligmakende konden kijken naar een reactionair stuk over het gezin als hoeksteen van de samenleving. Nu moest alles progressief zijn. Emancipatie, relatiecrises, maatschappelijke kritiek, avant-garde. Het kapitalisme, vrijstaande huizen, traditionele samenlevingsnormen waren de vijand. Politiek theater was wat de klok sloeg. Voor de première van *Kat op een heet zinken dak* stonden de mensen tot aan het Bispetorv in de rij voor kaartjes.

Als kostuumnaaister was het natuurlijk niet Karens taak om het programma samen te stellen. Maar ze was toch meer dan ‘de vrouw die de kostuums maakte’. Ze kwam overal in het theater, woonde repetities bij. Iedereen respecteerde haar. Haar smaak was zakelijk, naar verluidt was Karen van alle betrokkenen degene die het vaakst wist te voorspellen of een voorstelling een succes of een fiasco zou worden.

‘Misschien was hij onschuldig?’

Josefines stem trekt Holger met een ruk uit het naaiatelier van het Aarhus Theater. Nu zit hij weer in het strandcafé. ‘Dat kan nooit helemaal worden uitgesloten, de politie heeft er een handje van om onschuldige mensen te arresteren en martelen,’ zegt ze.

‘Toe maar, martelen? Daar was ik volgens mij nooit bij. Ik heb er wel eens zin in gehad.’

‘De klimaatop, pap,’ zegt Josefine en ze herinnert Holger aan iets wat hij liever wil vergeten, toen Josefine voor het Bella Center in Kopenhagen stond om te demonstreren tegen het klimaat, nee... vóór het klimaat en tégen politici, het was haar Indiaanse periode. Ze werd gearresteerd en moest twee uur lang met roze kabelbinders om haar polsen op het asfalt blijven zitten.

‘Je liep een blaasontsteking op,’ zegt Holger. ‘Je werd niet gemarteld.’
‘Ik had onvruchtbaar kunnen worden.’

‘Kunnen worden,’ herhaalt Holger. ‘Zo lossen we misdaden op. Met hypotheses. Was Christian zo woedend dat hij Leonora wilde vermoorden?’

‘Misschien werd hij verdacht van iets waaraan hij niet schuldig was?’ pareert Josefine snel. Als ze qua uiterlijk op haar moeder lijkt, heeft ze haar reactiesnelheid van de man die tegenover haar in dit café zit.

‘Dat geloof ik niet,’ zegt Holger. ‘Er zijn te veel dingen die niet kloppen. Maar het is wel een fantastisch verhaal. Het bevat universele kennis over liefde.’

Josefine glimlacht. ‘Nou, voor de dag ermee dan,’ zegt ze terwijl ze haar stoel licht achteruitschuift.

‘Weet je het zeker? Hebben we tijd genoeg?’

Ze haalt haar schouders op. ‘Hangt ervan af hoe lang je verhaal is. Hoe begint het?’

‘Het begint zoals alles tegenwoordig,’ zegt Holger.

‘Met geld,’ zegt Josefine triomfantelijk.

‘Geld? Welnee. Met een sms. Een sms drie dagen voor de aanrijding.’

Ze is net in slaap gevallen als het geluid van Christians telefoon haar wekt. Hij heeft een sms ontvangen. Leonora kijkt op haar iPhone: 01.32 uur. Dan is ze dus al een tijd geleden in slaap gevallen, maar het voelt alsof dat nog maar tien minuten geleden is. Waarom zet hij dat ding niet op stil? Zij zet haar telefoon altijd op stil. Alleen als Christian op reis is of wanneer Johan niet thuis is laat ze het geluid aan. Maar vannacht bevinden de enige twee mensen van wie Leonora graag wat wil horen zich onder hetzelfde dak. Dat zal allemaal anders worden als Johan het huis uit gaat. Daar denkt Leonora vaak aan. Bijna altijd wordt die gedachte gevolgd door een vaag gevoel van angst. Onzekerheid. Opeens is Johan er niet meer. Ligt hij niet meer in de kamer naast die van haar, kan ze hem 's ochtends niet meer even aanraken, knuffelen. Bijna heel haar volwassen leven heeft gedraaid om het beschermen van deze jongen. Als hij over een jaar of twee – het liefst drie – het huis uit gaat, kan ze hem niet loslaten. Leonora weet best dat ze wel zal moeten. Dat zegt iedereen. Er zijn alleen maar weinig ouders die hebben moeten doorstaan wat Leonora heeft doorstaan. Johans ziekte, alle jaren die ze heeft doorgebracht met het nauwlettend in de gaten houden van elke ademteug. Die gedachte komt soms bij Leonora op: dat de ziekte – hoe vreselijk en uitputtend die ook is geweest – ook iets goeds heeft gebracht. Die heeft gezorgd voor een hechte band tussen Johan en haar. Heeft een onbreekbare band tussen hen geschapen. Hoe kan ze dat zomaar loslaten nu hij zo goed als gezond is verklaard en bijna klaar is met school?

Het bleke licht van het telefoonscherm verdwijnt en laat haar achter met de zwakke gloed van de zomer vlak achter de lamellen. Ze slaapt rond midzomer slechter dan in de winter. Leonora gaat op haar andere zij liggen met haar rug naar het raam. Ze moet vechten om in slaap te vallen, probeert haar gedachten te negeren. Heeft ze de kom guacamole wel in de koelkast gezet? Johan had die eruit gehaald toen hij tegen elf uur uitgehongerd thuiskwam en hij had een dikke laag op een geroosterde boterham gesmeerd. Christian had er niet veel van gegeten, hij

vond dat er te veel knoflook in zat. Hij kon niet de volgende ochtend stinkend naar knoflook op de bouwplaats staan, had hij gezegd toen ze op het terras met zijn tweetjes zaten te eten. Bovendien is hij niet dol op verse koriander. Er zijn twee soorten mensen, zei hij. Mensen die dol zijn op koriander en mensen die koriander niet kunnen uitstaan.

Leonora doet haar ogen weer dicht. Nu moet ze ophouden met aan die onbenullige dingen denken, die altijd door haar hoofd schieten als ze midden in de nacht wakker wordt. Het is het oerbrein dat zichzelf er snel van moet verzekeren dat alles in orde is, dat er niets gevaarlijks op de loer ligt, een sabeltandtijger, een neanderthaler, een kom guacamole die niet in de koelkast is gezet. Nee. Alles is veilig, geen gevaar. Nu moet ze gaan slapen, diep inademen, het komt wel goed, vertelt ze zichzelf aan één stuk door. Sommige mensen tellen schaapjes, Leonora dreunt een mantra op in haar hoofd, in haar gedachten, het komt wel goed, alles komt goed... alles komt goed... Leonora staat op het punt in slaap te vallen als Christians telefoon opnieuw piept. Ze doet haar ogen open, het kunstmatige licht schijnt op het plafond. Christian beweegt.

‘Christian, wie is het?’ vraagt Leonora.

‘Ik slaap,’ zegt hij terwijl hij zijn telefoon pakt, op het scherm kijkt, de telefoon op stil zet, hem met het scherm naar beneden op *Ingeniøren* legt, het vakblad dat altijd op zijn nachtkastje ligt, maar dat hij nooit leest.

‘Wie is het? Om half twee ’s nachts?’ vraag ze.

‘Werk,’ mompelt hij, zijn hoofd half begraven in zijn pas gewassen kussen, Leonora wast het beddengoed ’s zomers minstens één keer per week.

‘Om half twee ’s nachts?’

‘Leonora. Zullen we weer gaan slapen?’ zegt hij.

Ze liggen in het schemerige licht, Leonora heeft het slapen opgegeven. Ze voelt dat hij ook niet slaapt. Zo gaat dat als je bijna vijfentwintig jaar samen bent, je kunt niet ‘doen alsof’ en ermee weggkomen. Niet doen alsof je opgewekt bent als je dat niet bent, niet doen alsof je het eten lekker vindt als dat niet zo is, niet doen alsof je slaapt als dat niet zo is.

‘Wie van je werk stuurt je berichtjes op dit tijdstip?’ vraagt ze.

‘Dat was Peter. Oké? Kunnen we gaan slapen?’ zegt hij iets te luid. Daar heb je die toon weer.

‘Waarom zei je dat niet meteen?’

‘Omdat ik slaap. Verdomme, Leonora.’

Christian draait zijn rug naar haar toe. Leonora heeft geen zin in zijn boosheid, niet nu, ze kan het maar beter laten zitten. Ja, laat het zitten, denkt ze. Mensen zijn compleet vergeten wanneer ze iets naar anderen moeten sturen, mails worden 's nachts beantwoord, berichtjes komen op alle momenten van de dag binnen. Bovendien is Christians leven momenteel bijzonder hectisch vanwege het nieuwe bouwproject, hij is al een flinke tijd lichtgeraakt. Het is een droomproject, heeft hij gezegd. Dan schiet er door haar heen: als iemand het over een droomproject heeft, eindigt dat vaak in een nachtmerrie. Net als toen Søs en Henrik dat huis in Toscane kochten. Ze hadden er bijna twintig jaar over gedroomd, het warme gebied, een olijvengaard, een zwembad in een klimaat waar het logisch is om een zwembad te hebben... alles. Het werd een nachtmerrie, ze hadden heimwee naar Denemarken, knokten met de autoriteiten in Lucca elke keer als ze iets wilden verbeteren aan de ruïne die ze hadden gekocht. Het einde van het liedje was dat ze na drie jaar scheidde, zij verhuisde terug, hij woont daar vermoedelijk nog. Nee, je moet oppassen met droomprojecten. Christians telefoon laat weer van zich horen, geen 'piep', maar een diepe korte brom, als een boze hommel. Leonora doet aan haar kant het bedlampje aan. Christian schermt zijn ogen af.

'Doe dat licht uit!' zegt hij.

'Zo'n toon hoef je niet tegen me aan te slaan,' zegt Leonora.

Christian kijkt haar verbaasd aan.

'Kom op, Leo. Rustig aan,' zegt hij. Het is altijd 'Leo' als hij iets wil bereiken, als hij lief moet zijn. En 'Leonora' als hij boos is.

'Jouw telefoon houdt me wakker,' zegt ze.

'Ik heb hem op stil gezet.'

'Noem je dat stil? Wie stuurt je op dit achterlijke tijdstip berichtjes?'

'Gewoon paniek op de bouwplaats,' zegt hij.

'Waarover?' vraagt Leonora, zich verbaasd over zijn stem. Iets klinkt verkeerd.

Christian gaat rechtop zitten. 'Serieus,' zegt hij. Hij steekt een arm naar haar uit. 'Kunnen we weer gaan slapen? Sorry dat ik een beetje boos klonk. Ik ben kapot.'

'Mag ik je telefoon eens zien?' vraagt Leonora. Dat verbaast haar, zo is ze nooit, jaloers, wantrouwig, inzage eisend in zijn zaken. Maar er is iets, ze kan het niet uitleggen – de guacamole die hij niet wilde eten, de angst dat hij naar knoflook zou ruiken, een symfonie van kleine dingen,

dat hij opeens een hand naar haar uitsteekt, dat zijn hand die van haar nu vasthoudt. En dan zijn stem. Die klinkt bedrukt, kleintjes.

‘Serieus?’ vraagt hij.

‘Bloedje.’

‘Je wilt mijn berichtjes checken?’ zegt hij en hij haalt zijn hand weg.

‘Nee. Ik wil gewoon weten wie jou op dit tijdstip berichtjes stuurt. Wat is het probleem?’

‘Dat wil ik niet.’

‘Waarom niet?’

‘Omdat...’ Christian zoekt naar de juiste woorden. ‘Het is gewoon belachelijk,’ zegt hij. De woorden, het geluid van de woorden, ze weet het zeker, hij liegt.

‘Mijn god. Je hebt iemand anders,’ zegt ze en ze stapt uit bed. Ze is naakt. ’s Winters slaapt ze in een pyjama, ’s zomers in haar blootje, maar ze trekt snel Christians witte, licht gekreukte overhemd over haar hoofd. Het ruikt naar hem na een lange dag, naar bouwplaats en man.

‘Zeg, wat is er aan de hand?’ vraagt Christian. ‘Pas nou op dat je Johan niet wakker maakt.’

‘Waarom gedraag je je zo schuldig? Ik kan toch horen dat je liegt?’ zegt ze.

‘Leo, ik lig te slapen, ik lieg niet. Ik heb toch gezegd dat het over de bouw gaat. We liggen achter op ons schema. Als je wist hoeveel leveranciers niet kunnen leveren aan –’

Ze onderbreekt hem: ‘Nou, laat dan eens zien.’

‘Dat wil ik niet. Het is een principekwestie. Dat hebben we altijd gezegd. Dat we elkaar vertrouwen,’ zegt hij. Zijn stem klinkt weer normaal.

‘Op dit moment vertrouw ik je niet,’ zegt ze.

‘Je zult wel moeten,’ zegt hij. En nu herkent ze hem. De rustige, zelfverzekerde man. Maar toch. Ze heeft gehoord wat ze heeft gehoord. ‘Ik vind dat je me je telefoon moet laten zien.’

‘Als ik dat doe... Als ik toegeef, dan zal ik je nooit meer kunnen respecteren.’

Ze kijkt hem aan, schudt haar hoofd. ‘Wat is dat nou voor onzin?’

‘Snap je dat dan niet? Het is een glijdende schaal,’ zegt hij.

Nieuwe woorden die hij nog nooit eerder heeft gebruikt. Leonora herhaalt ze: ‘Een glijdende schaal? Heb ik ooit eerder zoiets van je ge-eist?’ Ze kijkt hem aan. ‘Nou?’